

Millist jõulupuud tупpa valida?

See on küsimus, mis vähemalt korra aastas peast läbi jookseb. Valikuid on mitmeid ja kriteeriume samuti palju. Üritasin kaardistada kunstkuuse, metsast toodud kuuse ja poodides/kaubanduskeskuste kõrval müüdavate puude plusse ja miinuseid, nagu ikka, natuke rohkem keskkonna vaatevinklist. Kindlasti pole antud tabel kõikehõlmav, aga annab esialgse ettekujutuse erinevate aspektide mõjust.

Milline on kõige ilusam ja praktilisem?

	KUNSTKUUSK		ISE METSAST TOODUD KUUSK		KAUBANDUSKESKUSE PARKLAST, POEST NULG/KUUSK	
	PLUSSID	MIINUSED	PLUSSID	MIINUSED	PLUSSID	MIINUSED
VÄLIMUS	Illus sümmeetriline, suur valik erinevaid võimalusi (erinevad värvid, tuled, ehted).	On igal aastal samasugune, ei paku vaheldust. Näib kunstlik.	On ehe, igal aastal veidi teistsugune. Puu on värsked ja pole saanud kahjustusi.	Võib kuluda veidi aega enne kui leiad endale meelepärase kuuse.	On vaheldusvõimalus – ühel aastal kuusk, teisel nulg, ühel aastal kolmemeetrine, järgmisel kahemeetrine jne.	Kui puu on toodud välismaalt, siis transport ja laos seismine jätavad oma jälje ja puu pole välimusest enam kõige värskem (okkad pudenevad, oksad murdunud).
	Näeb alati värsked välja.	Kogub hoiuruumis tolmu, mida on raske eemaldada, lisaks on kogunenud tolmu tuleohtlik. Kunstkuusk pole igavene, mingi aja pärast muutub koledaks.	Lõhnab hästi.	Ajab soojas toas okkaid maha, peab vastu paar nädalat. Kuivana tuleohtlik.	Nulg peab soojas ruumis pikalt vastu, võib juba detsembri algul tупpa tuua.	Nulg ei lõhna. Kuusk ajab okkaid (eriti kui ta vees pole).
VASTUPIDAVUS	Ei vaja väga hooldust (veevahetamist, okaste koristamist jne).	Vajab hoiuruumi pühadevälisel ajal.	Lõige on värsked, ei pea uuendama.	Vajab pidevalt kastmist, kuusk tarbib ca 1 liitri vett ööpäevas.*	Nulg sooviks pidevalt kastmist, aga hoiab ka ilma veeta okkad küljes.	Puul peaks lõiget tüvel värskendama, et ta vett kätte saaks. Vajab pidevalt vett juurde.
	Peab vastu mitu hooaega, võib olla väiksem rahaline kulu.	Odavad kunstkuused on ebakvaliteetsed, igal aastal uue kunstkuuse ostmise pole kindlasti mõistlik. Keskmiselt kasutatakse üht kunstpuud 3-9 aastat.		Saab kasutada vaid ühe hooaja.	Kui ostad puu potis, võid selle hiljem aeda istutada ja kaunistada järgmisel aastal hoopis õues. Või hoida teda mõned aastad potis ja korduvalt tупpa tuua.	Saab kasutada vaid ühe hooaja.

* Kuusk joob koore vahelt. Ehk kui teritad tüve, siis veendu, et koorega osa ulatuks pidevalt vette, muidu kuivab sinna kork ette ja hiljem ei saa puu vett kätte. Kui puu jääb mõneks ajaks kuivale, siis tuleks tal jupp otsast maha võtta, et lõige oleks värsked ja vee liikumine tagatud.

Milline on tervislik valik sulle ja keskkonnale?

	KUNSTKUUSK		METSAST TOODUD KUUSK		KAUBANDUSKESKUSE PARKLAST, POEST NULG/KUUSK	
	PLUSSID	MIINUSED	PLUSSID	MIINUSED	PLUSSID	MIINUSED
PÄRITOLU		Olenevalt tootjast võib kuuse valmistamisel esineda inimõiguste rikkumisi (nt lapstööjõu kasutamist, ebatervislikke töötingimusi jne).	Puu on kasvanud looduslikult, mõjutades keskkonda positiivselt. **	Valest kohast võetud puu teeb keskkonnale kahju. S.h ka nt poole tüve pealt saetud puud.	On võimalik osta ka maheistandustest või metsast, söötis põllumaalt pärit puid. Kuuski on üldiselt vähem pritsitud.	Enamik on pärit monokultuursest istandusest, kus on kasutatud erinevaid väetiseid ja pestitsiide. Just nulgude kasvatamisel on vaja neid enam pritsida erinevate kahjurite vastu.
	Ühekordne rahaline väljaminek, alati käepärast. Ei pea iga aasta eraldi aega ega kütust kulutama uue puu otsimiseks.	On tõenäoliselt valmistatud Hiinas ja reisinud pika tee, et Eestisse jõuda.	Eestimaine, värskest lõigatud puu sinu kodu lähedalt. RMK on loonud kasutajasõbralikud lahendused õige koha leidmiseks.		Võimalusel eelista Eestimaist - värskem, toetad kohalikku ettevõtlust.	Kuused võivad pärit olla Eestist, reisinud siia Hollandist või kaugemaltki. Enamik nulgudest on kasvanud kuskil mujal, nt Taanis või Saksamaal.
TERVIS	On olemas ka PE (polüetüleen) plastikust kuused, mis ei ole nii mürgised kui PVC.	Paljud kunstkuused tehakse PVC plastikust, mis sisaldavad tervisele ohtlikke aineid, nagu tina ja BPA. Lisaks võivad värvid sisaldada raskmetalle. Need ained vabanevad ajapikku soojas toas õhku või kanduvad edasi tolmu, mõjutades eriti lapsi ja koduloomi. Mida vanem ja hapram kunstkuusk, seda enam osakesi sellelt eraldub.	Pole tervisele kahjulik.			Pole teada, kas kasutatud taimekaitsevahendid mõjutavad puid ostnud inimesi. Istanduses kemikaalide kasutamine pole sellegi poolest keskkonnale hea.
JÄÄTMED		Kui ta enam sinu jaoks ilus pole, laguneb prügimäel 400 aastat. Kunstkuuski ei saa enamasti ümber töödelda. Ühe plastikust puu süsiniku jalajälg on 40 kg CO ₂ .	Võimalus ümber töödelda nt multšiks või kasutada kütteks. (Süsiniku jalajälje kohta andmeid ei leitud)	Laguneb prügimäel ja toodab biogaasi.	Võimalus ümber töödelda nt multšiks või kasutada kütteks. Ümbertöödeldud puu süsiniku jalajälg on 3,5 kg CO ₂ .	Laguneb prügimäel ja toodab biogaasi, süsiniku jalajälg jõudnud puul on 16 kg CO ₂ .
MUGAVUS	Kiire elutempoga inimesele mugav variant. Eriti sellised, mis tulevad koos kaunistustega.	Kaob ära perekondlik traditsioon jõulupuud valimas käia.	Mõnus jõulutradsioon, mida saab teha kogu perega. Hea pühadeaegne stressimaandus.	On vaja minna eraldi metsa tooma, puid võib võtta kindlatest kohtadest.	Lihne saada kaubanduskeskuse juurest.	Võimalus koos perega valida olemasolevate seast.

** Õigest kohast jõuluks võetud puu ei oma ka negatiivset keskkonnamõju. Nt liinide all, kraavi pervel kasvavad puud võetakse niikuinii mõne aja pärast maha. Lisaks ei kasva ka looduses erinevate konkurentsitingimuste tõttu kõik puud suureks.

Milline siis valida?

Kuna plusse ja miinuseid jagus mõlemale poole, siis lõplik valik sõltub inimese eelistustest ja võimalustest. Keskkonnaaspektist on nende vahel valides võitja õigest kohast looduslikult kasvanud puu või siis mitu aastat potis olev puu.

Endale ise metsast puu toomine on üks eestlaste privileege. Paljudes maades ei kasvagi kuused metsas või siis pole metsa piisavalt palju, et võiks lubada inimestel endale ise metsast puid võtma minna. Sel põhjusel on ka suurem osa jõulupuude elutsükli analüüse keskendunud oma võrdluses just plastikust kunstkuuse ja istanduses kasvanud puude võrdlemisele. Enamik võrdlusi toob välja, et kui kasutada üht plastikust kuuske vähemalt üheksa aastat (mõningate uuringute kohaselt 20 aastat), siis ta kaalub (ökoloogilise jalajälje poolest) üle istanduses kasvanud puu. Tavaliselt visatakse ka kunstpuu varem minema. Päris puu on oluliselt parem valik kui silmas pidada mõju kliimamuutustele. (Elutsükli analüüsides võetakse arvesse kogu toote eluea etappe: toormaterjalid, transport, töötlus, lõppkäitlus ja selle mõju keskkonnale.)

Tõenäoliselt on ise metsas kasvanud puu mõju veelgi väiksem elutsükli analüüsi arvestades (ei kasutata kemikaale ega eraldi ressursse selle kasvatamiseks) ja see oleks lõppkokkuvõttes kõige keskkonnasõbralikum valik. Siiski tuleb ka siin tähele panna [soovitusi](#), kust puud võtta. Kindlasti ei tohi võtta kaitsealadelt, saagida puud poole tüve pealt jne – ikka mõistlikult. Vaata [siit](#), kui soovid puud riigimetsast tuua või lepi kokku metsaomanikuga.

Alati on ka võimalus, et ei too puud tuppa – sel on kõige väiksem keskkonnamõju. Lisaks on veel võimalusi teha jõulupuud riulis olevatest raamatutest, okstest või kleeplindist seinale, redelist vms, vaata ideid [siit](#). Puust, ükskõik millisest materjalist, olulisem on hea tunne südames.

Soovime kõigile teadlikke otsuseid pühade ajal ja uudishimu uute teadmiste saamiseks!